

TARBIJAVAIIDLUSTE KOMISJONI OTSUS

Asja number 19-1/24-10086
Otsuse kuupäev 13.11.2024
Komisjoni koosseis Taavi Hein

Tarbija
Kaupleja RAGN-SELLS AS (10306958)

Tarbija nõue *"Teenuse osutaja muutis Tarbija ehk kliendi lepingus oleva jäätmeveo sagedust ühepoolset ning sunniviisiliselt kliendile mitte sobilikuks ega ole nõus seda tagasi muutma."*

Resolutsioon:

1. Jätta tarbija avaldus rahuldamata.
2. Komisjoni otsus täidetakse 30 päeva jooksul, arvates selle Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti veebilehel avaldamise päevale järgnevast päevast. Kui vaidlevad pooled ei nõustu komisjoni otsusega, on neil õigus pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Asjaolud:

Tarbija edastas alljärgneva info:

*"30.05.2024 edastas jäätmevedaja valdajale teavituse muudetud veograafikust.
30.05.2024 edastas jäätmevaldaja vedajale kirja, et jäätmetekkekohale muudetud veosagedus ei sobi ning ta pole muudatusega nõus ning vajaks kindlasti tihedamat vedu. Vedaja muutis segapakendi jäätmete veo 84 päeva peale, valdajal oli ning soovis jätkata aga 28 päevaga.
04.06.2024 vastas jäätmevedaja, et teistsugust veosagedust nemad ei paku."*

Jäätmevedaja ei ole nõus tagama hanke dokumentides (hanke tehnilises kirjelduse punktides 10.4., 13.4. ja 14.3) toodud jäätmeveo sagedusi jäätmevaldajatele."

Kaupleja seisukoht:

Kaupleja muuhulgas selgitas:

"Riiklikes ja kohalikes õigusaktides ja hankelepingus puuduvad sätted, mis reguleeriksid otseselt liigiti kogutud jäätmete maksimaalset veosagedust. Reguleeritud on üksnes minimaalne veosaegedus ning selle eesmärgiks on keskkonnahoid, ning haisu ja reostuse vältimine (Põltsamaa

valla varasem ja täna kehtiv JHE § 5 lg 1 p 6): Hanke tehnilise kirjelduse punkt 7.1 näeb selgesõnaliselt ette, et veograafiku koostab vedaja ja p 7.2 sätestab väga selgelt, et jäätmevedaja peab jälgima mahutite ületäitumist. Kui jäätmevaldaja mahuti ületäitumine on pidev, peab Jäätmevedaja nõustama jäätmevaldajat tekkinud probleemi lahendamisel nt täiendava mahuti lisamine või suurema mahuti kasutamine. Tihedama veograafiku rakendamine ei ole keskkonnahoiu eesmärgil lubatud. Juhul kui jäätmevaldaja ei nõustu ületäitumise vältimiseks sobivate lahenduste kasutuselevõtmisega ning mahuti ületäitmine on jätkuv tegevus, kohustub Jäätmevedaja sellest teavitama Hankijat ja vallavalitsust."

Komisjoni põhjendus:

Komisjon, olles tutvunud vaidluse aluseks olevate asjaolude, poolte seisukohtade ning esitatud tõenditega, jätab tarbija avalduse rahuldamata põhjusel, et tarbija ja kaupleja vahel sõlmitud lepinguga on kaupleja jätnud endale komisjoni hinnangul õiguse lähtuda veosageduse määramisel Põltsamaa valla jäätmehoolduseeskirjast. Komisjon põhjendab enda seisukohta alljärgnevalt.

Kaupleja osutab tarbija elukoha piirkonnas jäätmeveo teenust riigihanke tulemusel sõlmitud kontsessioonilepingu alusel.

30.05.2024 edastas kaupleja tarbijale teavituse muudetud veograafikust. Tarbija edastas kauplejale samal päeval kirja, mille kohaselt jäätmetekkekohale muudetud veosagedus tarbijale ei sobi ning tarbija avaldas, et ta ei ole nõus muudatustega ning vajab tihedamat vedu. Vedaja muutis segapakendi jäätmete veo 84 päeva peale, tarbijal oli aga soov jätkata 28 päevaga. 04.06.2024 vastas kaupleja, et teistsugust veosagedust kaupleja ei paku. Tarbija on seisukohal, et kaupleja ei ole nõus tagama hanke dokumentides (hanke tehnilise kirjelduse punktides 10.4, 13.4 ja 14.3) toodud jäätmeveo sagedusi jäätmevaldajatele. Ühtlasi on tarbija seisukohal, et kaupleja muutis tarbija ehk kliendi lepingus oleva jäätmeveo sagedust ühepoolselt ning sunniviisiliselt kliendile mitte sobilikuks ega ole nõus seda tagasi muutama.

Kaupleja on esitanud vastuväite, mille kohaselt riiklikes ja kohalikes õigusaktides ning hankelepingust puuduvad sätted, mis reguleeriksid otseselt liigiti kogutud jäätmete maksimaalselt veosagedust. Reguleeritud on üksnes minimaalne veosagedus ning selle eesmärgiks on keskkonnahoid, ning haisu ja reostuse välitmine, mis tuleneb Põltsamaa valla jäätmehoolduseeskirja §-st 5 lg 1 p 6. Kogumismahutite tühjendamissagedus tuleneb jäätmehoolduseeskirja §-st 21, millest tihedama veograafiku rakendamine ei ole keskkonnahoiu eesmärgil lubatud. Hanke tehnilise kirjelduse p-st 7.1 tuleneb, et jäätmevedaja koostab jäätmevaldajale kogumisvahendi tühjendamise graafiku vastavalt jäätmevaldaja poolt tellitud tühjendamissagedusele, arvestades veosageduse miinimumnõudeid vastavalt jäätmehoolduseeskirjas toodule ning teostab kogumisvahendi tühjendamist vastavalt graafikule.

Kaupleja on selgitanud, et tarbija poolt viidatud hanketingimuste punktid on veosageduste osas vastuolulised pakkumise tegemise hetkel ja peale seda kuni 05.07.2024 jäätmehoolduseeskirjas toodud veosagedustega. Seetõttu on kaupleja lähtunud hanke alustingimustest ja hiljem lepingus kokkulepitud tõlgendamissätetest, mille kohaselt tuleb hankijal kõigepealt juhinduda vastuolude korral õigusaktidest ning seejärel lepingust.

Tarbija on seisukohal, et tarbija on sõlminud jäätmevedajaga jäätmeveolepingu, millega tarbija valis segapakendijäätmete osas veograafikuks 1x28 päeva jooksul. Jäätmevedaja ei ole antud lepingu sõlmimise ajal ega muul viisil selgitanud, et tarbijal tegelikult puudub õigus sellise graafikuga vedude valimise ja et jäätmevedajal on ühepoolne õigus muuta veograafikut. Tarbija on seisukohal, et kaupleja on rikkunud tarbijaga sõlmitud jäätmeveolepingut ja kauplejal puudub õiguslik alus tarbijaga sõlmitud lepingu tingimusi muuta.

Kaupleja seisukohad on kohati vastuolulised. Kaupleja on tuginenud Riigikohtu praktikale, lahendile nr 3-2-1-80-13. Viidatud lahendis leidis Riigikohtu tsiviilkolleegium, et jäätmevaldaja ja vedaja vahel on lepingusarnane seadusjärgne võlasuhe. See tähendab, vedaja ja jäätmevaldaja vaheline võlasuhe tekib seaduse alusel ning jäätmevaldaja ja vedaja vahelist võlasuhet ei reguleeri leping. Jäätmevaldaja loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas samuti seadusest tulenevalt, mitte lepingu alusel (vt jäätmeseaduse § 69 lg 1). Seega korraldatud jäätmeveoga liitumine toimub seaduse jõul automaatselt, mitte lepingu sõlmimise kaudu (3-2-1-80-13, p 54). Kaupleja viidatud kohtupraktikast ja viidatud materiaalõigusest tuleneb, et jäätmevaldaja ja vedaja vahelist võlasuhet ei saa samastada lepinguga, seetõttu ei saa tarbija nõuda lepingu täitmist, mille pooleks tarbija ei ole. Lepingu täitmist saavad üldjuhul nõuda vaid lepingupooled, praegusel juhul konkreetse hankelepingu sõlminud pooled. Kaupleja on täiendavalt märkinud, et jäätmevedaja ega jäätmevaldaja ei saa kumbki nõuda teineteiselt rohkem kui seadus või selle alusel antud õigusaktid ette näevad.

Teisalt on kaupleja komisjonile selgitanud (06.09.2024 menetlusedokument), et tarbija on kaupleja iseteeninduskeskkonnas kinnitanud kliendilepingu, mille lahutamatuks osaks on kaupleja kehtestatud tüüptingimused.

Komisjon andis mõlemale poolele täiendava võimaluse pärast viidet Riigikohtu praktikale (lahendile nr 3-2-1-80-13) enda seisukohti soovi korral täiendada. Kaupleja jäi enda varasemalt esitatud seisukohtade juurde. Tarbija jäi seisukohale, et korraldatud jäätmeveo raames on jäätmevaldajal siiski õigus esitada jäätmevedajale temaga sõlmitud lepingu täitmise osas nõudeid sõltumata sellest, et tegemist on kohaliku omavalitsuse poolt jäätmeseaduse alusel hangitava ja jäätmevaldajatele kohustuslikuks kasutamiseks mõeldud teenusega. Tarbija hinnangul tuleb eristada erinevaid lepinguid. Esimeseks lepinguks on hankeleping. Korraldatud jäätmeveo hankeleping poolteks on kohalik omavalitsus ja korraldatud jäätmeveo kontsessiooni hanke võitjaks olev ettevõtja. Antud lepingu osas kehtib kaupleja poolt viidatud Riigikohtu lahendis toodud seisukoht, mille kohaselt ei ole jäätmevedajal õigus esitada nõuded antud lepingust tulenevate tingimuste osas. Selline õigus kuulub kohalikule omavalitsusele kui lepingu poolele. Komisjon nõustub tarbija käsitlemusega. Täiendavalt asub tarbija seisukohale, et korraldatud jäätmeveo teenuste kasutamisel on eraldi lepinguline suhe jäätmevaldaja ja jäätmevedaja vahel. Antud lepinguga aktsepteerib jäätmevaldaja talle sobivad tingimused korraldatud jäätmeveo teenuste osas. Korraldatud jäätmeveos on teenuste paljususe, osad teenused on teatud tingimustel kohustuslikud ja osad vabatahtlikult kasutatavad. Enamuse teenuste osas on jäätmevaldajal olemas otsustusõigus, lähtudes sealjuures etteantud piirangutest, valida talle sobivaim tingimus konkreetse teenuse osutamisel ning jäätmevedaja peab vastavalt valitud tingimustele jäätmevaldajale ka teenuseid osutama. Antud lepingu näol on tarbija hinnangul tegemist jäätmeveo lepinguga, mille täitmine on mõlemale poolele, jäätmevaldajale kui jäätmevedajale, kohustuslik. Seega jäätmevaldaja saab nõuda jäätmevedajalt temaga seaduslikul alusel sõlmitud jäätmeveolepingu tingimuste täitmist. Komisjon nõustub ka siinkohal tarbija käsitlemusega, tarbija ja kaupleja sõlminud jäätmeveolepingu. Kaupleja viidatud Riigikohtu lahendis (3-2-1-80-13) oli sõlmitud ainult üks

leping, kus jäätmevaldaja ei olnud lepingupool, mistõttu jõudis kohus järeldusele, et jäätmevaldaja ja jäätmevedaja vahel on lepingusarnane võlasuhe. Praegusel juhul aga nägi Põltsamaa valla jäätmehoolduseeskirja § 21 lg 3 ette (redaktsioon kuni 05.07.2024), et pakendijäätmete veosagedused (4-12 nädalat) sätestatakse jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahel sõlmitava jäätmeveolepinguga.

Ülaltoodud põhjendustel ei saa olla kahtlust selles, et tarbija ja kaupleja on sõlminud jäätmeveolepingu, millest tulenevad õigused ja kohustused ei sõltu hankija ja pakkuja vahel sõlmitud kontsessioonilepingust, v.a kui jäätmeveoleping konkreetset mõnes tingimuses nii ette ei näe. Ka kaupleja on kinnitanud, et tarbija on kliendilepingu iseteeninduskeskkonnas kinnitanud. Samaaegselt ei saa eksisteerida lepingusarnane võlasuhe ja lepingust tulenev võlasuhe sama poolte suhtes samal esemel.

Leping on tehing kahe või enama isiku (lepingupooled) vahel, millega lepingupool kohustub või lepingupooled kohustuvad midagi tegema või tegemata jätma (VÕS 8 lg 1). Poolte õiguste ja kohustuste valguses tuli komisjonil tuvastada, kas kaupleja ja tarbija vahel kehtib kokkulepe, mille kohaselt on kauplejal kohustus vedada jäätmeid tarbija juurest ära üks kord 28 päeva jooksul.

Komisjonile ei ole esitatud konkreetseid seisukohtasid, kuidas ja kas on jäätmete äraveo sagedus saanud jäätmeveolepingu osaks. Kaupleja on avaldanud õigesti, et tarbija ja kaupleja vahelises kliendisuhetes saab lähtuda õigusliku alusena jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahel sõlmitud lepingust või jäätmehoolduseeskirjast. Komisjon märgib, et kui poolte vahel on sõlmitud jäätmeveoleping, siis kohalduva eelkõike lepingutingimused ning kaupleja ei saa omal valikul otsustada, kas ta lähtub õigusaktist või tarbijaga sõlmitud lepingust. Selline valikuõigus saaks tekkida vaid juhul, kui sellises tingimuses on tarbija ja kaupleja omavahelises jäätmeveolepingus kokku leppinud. Komisjon nõustub seisukohaga, mille kohaselt jäätmeveolepingu valguses ei ole hankedokumendid tarbija ja kaupleja vahel sõlmitud jäätmeveolepingu osaks.

Tarbija on seisukohal, et tarbija on sõlminud kauplejaga jäätmeveolepingu, millega tarbija valis segapakendijäätmete osas veograafikuks 1x28 päeva jooksul. Lisaks on tarbija seisukohal, et kaupleja ei ole kordagi selgitanud, et tarbijal sellise veosageduse valikuks õigus puudus. Komisjon nõustub tarbijaga põhjusel, et faktiliselt kehtis poolte vahel võlasuhe, mille raames vedas kaupleja tarbija juurest jäätmeid ära sagedusega 1x28 päeva jooksul. Kuivõrd poolte vahel oli sõlmitud jäätmeveoleping, siis ei saanud jäätmeveo sagedus tuleneda muust võlasuhtest, kui lepingulisest võlasuhtest. Seega pidi veosagedus 1x28 päeva jooksul olema jäätmeveolepingu osa ja kaupleja ning tarbija vahel kokkulepitud tingimus. Lisaks nägi kuni 05.07.2024 kehtinud Põltsamaa valla jäätmehoolduseeskirja redaktsioon ette, et veosagedused sätestatakse tarbija ja kaupleja vahel jäätmeveolepinguga. Sõltumata asjaolust, et hanke tehnilised tingimused ei ole jäätmeveolepingu osaks, sätestati tehniliste tingimuste p-s 10.4, et jäätmevedaja peab pakkuma jäätmevaldajale sobiva pikkusega tühjendussagedust. Tarbija on komisjonile edastatud avalduse ja seisukohtade järgi olnud 1x28 päevase sagedusega nõus. Komisjoni hinnangul tõendavad asjaolud kogumis, et kaupleja on veosageduse tarbijaga kooskõlastanud.

Asjaolud, et veosagedus on kaupleja ja tarbija vahelise lepingu osa tõendab ka kaupleja argumentatsioon, millega kaupleja tugineb enda tüüptingimustele õiguses veosagedust muuta. Kui kaupleja ja tarbija vahel kokkulepe veosageduses puudus, siis ei saaks kaupleja loogiliselt tugineda enda tüüptingimustele tarbija ja kaupleja vahelise tingimuse muutmiseks, milles kokkulepe puudus. Muutmise eelduseks pidi muudetav tingimus kehtima.

Kaupleja ja tarbija on erineval seisukohal küsimuses, kas kaupleja võis ühepoolset veosagedust muuta või mitte. Kaupleja tugineb tüüptingimuste p-le 2.4.1, mille kohaselt kaupleja korraldab mahuti tühjendamise või äraveo vastavalt lepingule või Korraldatud Jäätmeveo tingimustele. Tarbija kohustub võimaldama kauplejal tühjendada ja ära vedada mahutit sellise sagedusega, mis väldib mahuti ületäitumise, haisu, kahjurite tekke või ümbruskonna reostuse. Kaupleja võib ühepoolset muuta tarbija regulaarse teenindamise päeva teatades tarbijale uuest teenindamise päevast 10 kalendripäeva ette. Sellist muudatust ei loeta lepingu muutmiseks. Tarbija palvel esitab kaupleja tarbijale kehtiva teenindusgraafiku.

Tüüptingimusest tuleneb, et kauplejal on üksnes õigus muuta teenindamise päeva, aga mitte jäätmete äraveo sagedust. Küll aga on tüüptingimuste p-i 2.4.1 esimese lausega jäetud kauplejale diskretsioon kuidas kaupleja kohustub äravedu korraldama. Kaupleja kohustub äravedu korraldama kas (i) vastavalt sõlmitud lepingule või (ii) korraldatud jäätmeveo tingimustele. Põltsamaa valla korraldatud jäätmeveo teostamise tingimused on määratletud valla jäätmehoolduseeskirjas. Järelikult oli kauplejal õigus jäätmeveo sagedust muuta selliselt, et jäätmeveo sagedus vastaks jäätmehoolduseeskirjale.

Komisjon juhib tähelepanu, et komisjoni järeldus põhineb üksnes tarbija ja kaupleja vahel sõlmitud jäätmeveolepingu tõlgendamisel, mistõttu ei võta komisjon seisukohta kuidas tuleks lahendada kaupleja ja tarbija volitatud esindaja vaheline hankevaidlus. Tarbija ja kaupleja vahelisest jäätmeveolepingust ei saa tuleneda õigusi ega kohustusi kontsessioonilepingu pooltele.

Lähtudes ülaltoodust, jätab komisjon tarbija avalduse rahuldamata, kuivõrd kaupleja õigus veosagedust muuta tulenes tarbija ja kaupleja vahel jäätmeveolepingu tüüptingimuste p-st 2.4.1. Komisjonile ei nähtu asjaolusid, millest võiks järeldada, et tüüptingimused ei ole lepingu osaks saanud. Poolte vahel ei ole ka tüüptingimuste kehtivuse üle vaidlust.

TKS § 60 lg 2 järgi kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Taavi Hein

/allkirjastatud digitaalselt/